

FÖDERALIST

ENESEMÄÄRAMINE - KOOSTÖÖ - SOLIDAARSUS

Nr. 1

1954

MILLEKS FÖDERALISTLIK LIIKUMINE?

Euroopa ühendamine on kerkinud üles pärast teist maailmasõda otsustava ülesandena. Juba peatselt pärast sõja lõppu said paljud Euroopa poliitikud aru, et killustatud, sisevastuoludes kuluv Euroopa pole võimeline vastu astuma hiigelsammudega edasitunginud kommunistlikule totalitarismile. Jõuti selgusele, et ainult sisemiselt tugev ühendatud jõude koondav Euroopa on võimeline kaitsma ja edasi arendama meie ajaloolise mandri vabadus- ja kultuuripärandit ja tagasi võitma kommunismile kaotatud.

Tekkis mitmeid Euroopa ühendamist taotlevaid liikumisi. Neist tähtsaimana ja ideerikkaimana asutati 1947 aasta aprillis EUROOPA FÖDERALISTIDE LIIT, mis koondas endasse enam kui 50 spontaanselt eraldi tekkinud föderalistlikku rühmitust.

"Euroopa Föderalistide Liidu eesmärk on töötada Euroopaföderatsiooni loomiseks, mis oleks oluline osa Maailma-konföderatsioonist ja millele oleks üle kantud vajalik suverääanne võim

Euroopa Riikide kodanike ühiste huvide kaitsmiseks. Euroopaföderatsioon peab tagama põhivabadused - kaasa arvatud organiseeritud opositsiooni vabadus - ja omama tegelikku võimu rahvusvahelise kaubanduse, raha, välispoliitika ja kaitse alal", deklareerib Euroopa Föderalistide Liidu põhikirja artikkel 2. Vormel tugeva Vaba Euroopa loomiseks on leitud: piiratud kompetentsiga, kuid tegeliku võimuga Euroopa Ühendriigid, mis jätavad kõikidele liikmesriikidele vabad käed oma sisemistes asjades demokraatia alusel.

Föderalistlikud Euroopa Ühendriigid ühise majandusturuga võimaldaksid ka senisest hoopis kiiremat majanduslikku edu. Kunstlikud tollimüürid - rääkimata sõdadest - on teinud võimatuks toodangu spetsialiseerimise suurtesse seeriatesse ja jätnud meie mandri ilma masstoodangu odavuse hüvedest. Kui Ameerika Ühendriiges on reaaltulu isiku kohta tõusnud 100-lt a. 1913 221-le a. 1950, siis on tõus samal ajavahemikul olnud Prantsusmaal 100-lt 122-le, Saksamaal 130-le, Itaalias 102-le. Suur Euroopa ühisturg võimaldaks majanduselu arendamist samas tempos kui Ameerika Ühendriiges.

Euroopa Ühendriikide loomine kujuneks poliitilise ja majandusliku murrangu kõrval pöördepunktiks ka sotsiaalselt. Föderalismil alusel läbiviidud detsentralisatsioon võimaldaks nii erinevate maaalade kui majandusalade kooskõlastust vältides tsentralismi bürokraatia-pahesid ja andes inimesele otsesema kaasamääramisõiguse ühiskonnas - areng, mille esimene suunanäitaja on Euroopa Sõe- ja Terasepool.

Euroopa Kaitse Liidu ja Euroopa Poliitilise Ühenduse kavad on Euroopa taassünni katsekivideks. Võitluses nende kavade teostamiseks on esirinnas föderalistid. Nende jõust oleneb meie mandri saatus.

TOTALITARISM VÕI FÖDERALISM.

Prantsuse Föderalistliku Liikumise "Föderatsioon"
põhimõtetedeklaratsioon.

Otsustav valik.

"Meie kahekümenda sajandi maailmas on vaid kaks leeri, kaks poliitikat, kaks suhtumist inimlikkusse võimalikud. Need pole mitte vasakpoolsus ja parempoolsus, mille avaldused on muutund peagu eritlematuiks. Need pole mitte sotsialism ja kapitalism, milledest esimene kaldub muutuma natsionalistlikuks ja teine riiklikuks. Need pole ka mitte alalhoidlus ja edu, mis pretendeerivad mõlemad kaitsma vabadust. Ja need pole mitte ka õiglus ja vabadus, milliste seadmine vastandeiks on sama võimatu nii tegelikult kui põhimõtteliselt. Tänapäevane tõelus, mis tõrjub tagaplaanile kõik vanad vastuolud, on **t o t a l i t a r i s m** ja **f ö d e r a l i s m**. Ähvardus ja lootus.

See vastandlus domineerib meie sajandit. Siin on tema tõeline draama. Kõik teised kahvatuvad selle kõrval, muutuvad teisejärguliseks või illusoorseks, parimal juhul temast olenevaks."

Denis de ROUGEMONT

Kommunistliku partei poolt omandatud koht Prantsusmaal näitab totalitarismi ohu teravust. Teenides üht täielikku ja süstemaatset õpetust, püüab kommunistlik partei meetodikindlalt raudse distsipliini ja teaduslikult organiseeritud propaganda abil saavutada ühiskonda, kus riik oleks kõige inimliku tegevuse ülim siht. Ükski inimliku ühiselu külg ei pääse keskvalitsemise juhtimisest ja kontrollist politsei järelevalve all. Vabadused kaovad, kus üks seisus, partei või isik paneb maksma oma diktatuuri. Suunava doktriinina aga jätab marksism täiesti järjekindla, kuigi tihti pragmaatilise ja korratu mulje.

Kommunistide vastaste juures ei leia me täielikke doktriine, vaid ainult osalisi ja küllalt kõikuvaid lahendusi. Sageli näivad need olevat kantud püüdest luua seisukohti kommunismile vastukaaluks, ilma omamata terviksuunitlust, mis tõhustaks järgneva tegutsemise ja tagaks edu.

Vaid detaillahendusi kommunismile vastuseadvad prantslased ei aseta rõhu olulisele küsimusele: õige lahendus on kommunistide poolt taoteldava ühiskonnaorganisatsiooni meetodile vastu seada teine organisatsioonimeetod, mis lähtub erinevast inimese ja tema vabaduse käsitusest ja on ustav meie traditsioonidele ning vastav meie ajaloolle. Iga teine lahendus - täna on see meile selge - viib välja korralageduseni ja riigi jõuetuseni ja on kaugemas perspektiivis võimetu tagasi tõrjuma meid ähvardavat

totalitarismi. Ehitada uus ühiskond alustele mida omame, esimese reeglina respekt inimese ees - see on ainus vastulöökk kommunismile.

Ühiskondlikele põhigruppeeringutele - perekondadele, kutseühingutele, ideeühingutele, kogukondadele, territoriaalsetele ühikutele mitmes astmes jms. - tuleb taas võimaldada maksimum enesemääramist, tagasi anda inimesele tegutsemisvõimalused piirates riigi rolli kooskõlastus- ja vahekohtunikuülesannetele. Suure hulga küsimuste lahendusi on võimalik leida nende madalamail astmel - asjahuviliste endi poolt, nende endi vastutusel ja järelikult säilitades nende vabaduse. Kõik inimese tegevusalad oleksid organiseeritud samade põhimõtete alusel: vastutus ja vabadus. Sellega oleks antud täielik poliitiline lahendus.

Rõhutame ühiskonda kujundavate põhielementide primaarsust. Grupeerunud huvide või suguluse alusel moodustavad nad riigi raames igal alal vahendavad instantsid - poliitilised, majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised - orgaaniliselt esindades inimest riigivõimu ees. See lahendus, ainus mis ei põhine negatiivsele kommunismi kriitikale või kompromissile, on: föderalism. Lahendus, millega liitub üha enam isikuid erinevatest poliitilistest, sotsiaalsetest, filosoofilistest või usulistest kuuluvustest.

Kuid ühtki majanduslikku, poliitilist, sotsiaalset küsimust pole tänapäeval võimalik täielikult lahendada ahtaks jäänud riigi raames. Rahvusvaheline probleem tõuseb esile samasugusena kui prantsuse siseprobleem. Totalitarism ähvardab meid: nõukogude diktatuur, maailma valitsemist taotleva revolutsiooni viili, püüab vallutada nii Prantsusmaad kui ta naabreid.

Selleks et võidelda kommunismi vastu, ei piisa enam olla "vastu" ilma ette panemata muud kui säilitada praegust olukorda, mille kohta igaüks on sunnitud mõnna, et see pole enam elukõlvuline.

On tungivalt oluline määratleda uus rahvusvaheline ühiskonna korraldus ja ehitada välja selle uued institutsioonid jättes põhiühikutele, siinpuhul riikidele, maksimum enesemääramist eranditult vaid ühiste küsimustega tegelevate föderaalsete instantside kontrolli all.

Euroopa on majanduslikel, poliitilistel, vaimsetel ja eetilistel põhjustel esimene punkt, kus teostada meie pingutused rahvusvahelisel alal. Küsimuses on kaitsta meie mandril sündind ja õitsengulepuhkend tsivilisatsiooni väärtusi.

Totalitarism või föderalism: aeg on käes valida.

FÖDERALISM ON VABADE INIMESTE LOOTUS!

PRANTSUSE FÖDERALISTLIKU LIIKUMISE "FÖDERATSIOON" JA
EUROOPA NOORTE FÖDERALISTIDE VÄLISPOLIITILINE DEKLA-
RATSIOON KESK- JA IDA-EUROOPA KOHTA.

Alates m.a. maikuust, pärast Churchilli algatust uute läbirääkimiste alustamiseks läänevõimude ja N.Liidu vahel vastuolude lepitamiseks ja rahu kindlustamiseks maailmas, on lääneriikides - tihti nimeka te poliitikute poolt - sageli kuuldavale tulnud hääli vastu tulla N.Liidule garanteerides tema julgeoleku sellekohaste lepetega. Tegemist on mõttega, mille realiseerimine kergesti võib välja viia N.Liidu okupatsioonidiktatuuri aktsepteerimise ni Kesk- ja Ida-Euroopa üle läänevõimude poolt. Prantsuse Föderalistlik Liikumine "Föderatsioon" ja Euroopa Noored Föderalistid ütlevad oma deklaratsioonis selge seiskoha selles küsimuses.

Leiame vajaliku välja astuda Läänes esiletulevate tendentside vastu, mis ähvardavad suunata vaidluse Ida-Lääne tüliküsimuste üle lahenduste poole, mis võiksid ainult ohustada tõelise rahu loomist.

Rahu õigluse, vabaduse ja julgeoleku läbi.

Rahvad ootavad tõelist rahu, mis annaks kõigile samaväärselt õigluse, vabaduse ja julgeoleku. Täheandaks petta nende lootusi ja suurendada Vaba Euroopat ähvardavaid ohte, kui teha uusi kompromisse ohvrite kulul ja mõne uue ettekäändega katta all pikendada praegust olukorda, mis poolele Euroopale pole muud kui valuline arusaamatus.

Vabastatagu orjastatud Ida-Euroopa!

Teostada rahu Euroopas on välja jõuda rahuni kõigi Euroopa rahvaste jaoks.

Euroopas ei saa olla tõelist rahu, kui vabad maad taotlevad - mui de ebakindlat - julgeolekut Kesk- ja Ida-Euroopa rahvaste loovutamise ja nende orjastamise aktsepteerimise hinnaga.

Kui Saksamaa jagamine ja 18 miljoni sakslase orjastamine moodustavad hädaohu rahule, siis Euroopa pooleks jagamine ja

enam kui 100 miljoni eurooplase orjastamine moodustavad veel suurema ohu.

On lubamatu, et nende rahvaste orjastamisest ja meie maailmajao jagamisest tehtaks "rahu" või Ida- ja Lääne kaubandussuhete taaselustamise või lihtsalt Saksamaa ühendamise hind. Saksamaa ühendamine võib vaid olla sammuks Euroopa ühendamisel, samuti nagu Ida-Saksamaa vabastamine võib vaid olla sammuks Kesk- ja Ida-Euroopa vabastamisel. Ainult selles perspektiivis võib toetada Saksamaa ühenduspingutusi.

Demokraatlike suurvõimude missioon on kaitsta väiksemate rahvaste vabadusi ja õigusi.

Iga lahenduskava, mis ükskõik millise vormeli all (nagu näiteks mitmepoolsete lepete süsteem paljude partnerite osavõtul) suubuks tegelikult praeguse olukorra kinnitamisesse, tunnistades õigeks Euroopa jagamise ja osa tema rahvaste orjastamise, saaks vaid viia välja rahu pettepildini ja tuleks kindlalt tagasi lükata.

Igasugune läbirääkimine riskiks kujuneda vaba maailma lüüasaamiseks, kui ei arvestata järgnisi tingimusi:

1. Vaba maailma ühtekuuluvust - mida pidevalt ründab N.Liit - tuleb säilitada ja arendada iga hinna eest, patsifistlik enampakkumine mängib N.Liidu mängu; ei tuleks astuda mingeisse läbirääkimistesse N.Liiduga ilma et läänvõimud oleksid täielikul kokkuleppel mitte ainult vahetute eesmärkide, vaid samuti lõppsihtide suhtes ja viiside suhtes kuidas nendeni välja jõuda järkjärguliste teostusetappide haaval.
2. Kolme tahtsaima demokraatliku võimu missioon on mitte vaid esindada nende endi rahvuslikke huve, vaid ka kõikide vabadust, õiglust ja rahu taotlevate rahvaste huve. Nende missioon ebaõnnestub ja nad säevad ohtu omaendi julgeoleku, kui nad teevad vabaduse ja väiksemate rahvaste eluõiguse kaitsest kauplemisobjekti ja mitte püha kohustuse.
3. Kuna rahu on jagamatu nagu vabadus ja julgeolek, peab tüliküsimuste lahendamine jätkuma kuni üldise lahenduseni; iga küsimuse lahendamine peab viima järgmise küsimuse lahendamisele.
4. Saksamaa ja Austria küsimuste lõplikku lahendamist ei või eraldada Kesk- ja Ida-Euroopa maade tuleviku kohtaldamisest.

Euroopa poliitika olgu kõigi Euroopa maade ühendamine.

Sellepärast mitte vähem peab Euroopa jätkama - koostöös Ameerika Ühendriigega ja teiste vabade maadega - rahu alusel vaba maailma poliitilist ja majanduslikku organiseerimist. Euroopa ühendamise ülesanne tuleb läbi viia igal tingimusel, mitte lastes silmist lõppsihti tema laiendamiseks kõigile Euroopa maadele. Vajalik on Euroopa ühendamise praeguste etappide kiire

teostamine ja eriti poliitilise võimu rajamine Euroopa Põhiseaduse ja Euroopa Kaitse Liidu kavandite alusel. Euroopa ehitamise sõjalisest küljest pole võimalik loobuda muidu kui ainult üldise, tõhusa rahvusvahelise kontrolli all toimuva desarmeerimise raames.

Vabad maad ei saa teha järeleandmisi.

Kui Kesk- ja Ida-Euroopa maades praegu võimulolev režiim tõesti esindab neid rahvaid, nagu rõhutab N.Liit, peaks viimane tõendama väite paikapidavust aksepteerides otsekohe kõigis neis mais tõeliselt vabade valimiste korraldamise efektiivse rahvusvahelise kontrolli all. Vaba maailm omaltpoolt kohustuks respekteerima rahva poolt vabalt väljendatud otsust.

Vabal maailmal pole enam teha järeleandmisi ega ka vaja anda tõendeid oma heast tahtest. See on "rahuofensiivi" aule pretendeeriv N.Liit, kes peab andma reaalseid tõendeid oma heast tahtest, mitte sõnade, vaid tegudega.

Meie tulevik rajaneb vabadusvõitluse vaimule.

Berliini, Kesk- ja Ida-Saksamaa ja Tšehhoslovakkia töölised on oma äsjase ülestõusuga lisanud nendes maades rõhumi-se vastu võitlemise ajaloole uue hiilgava tunnistuse endi julgusest. See võitlus toimub otsustavusega kõigi nõukogude imperialismi poolt rõhutatud ja orjastatud rahvaste poolt.

Teotsedes järjekindlalt nende rahvaste kangelasliku hoia-ku vaimus, kes kaitsevad endi vabadust oma elu hinnaga, sel teel peavad suurvõimud rajama rahu, mis - selleks et olla tõeline - ei tohi olla ei Müncheni, ei Jalta kordamine.

"Kui N.Liidu siht on tõesti luua pikaajaline rahulik kõrvuti-elu Läänega, nagu nende esindajad paljudel kordadel on kinnitanud, peab ta loobuma oma kolonisatsioonist Kesk- ja Ida-Euroopas ja taas neile rahvastele andma vabaduse, mille neilt võttis Hitler ja millest Stalin ja Malenkov on keeldunud tänaseni. Euroopanõukogu saaks oma kohusest aru väga halvasti, kui ta ei väljendaks end selles küsimuses selgelt ja ilma reservatsioonideta.

Ma ei saa jagada vaateid maailma jõudude-tasakaalust (...) Läänemaailm peab tegema kõik võimaliku, et end tugevdada, niihästi sotsiaalselt kui majanduslikult, poliitiliselt ja sõjanduslikult seisukohalt. (...) Peame olema tugevamad kui nõukogude blokk ja selleks ei piisa tasakaalust: Lääs peab omandama ülekaalu."

F.J. Goodhart Euroopanõukogus 18/9 1953.

RAHVUSVAHELINE ÕPPENÄDAL "EUROOPA JA COMMONWEALTH"

MARIENBERGIS/WESTERWALDIS 03.01.-11.01.54.

Marienbergi "Euroopa-Majas" peeti Euroopa Noorte Föderalistide (BEJ) korraldusel 03.-11. jaan. 1954 esimene õppenädal käesolevaks aastaks ettenähtud taoliste õppenädalate sarjas. Õppenädala teemaks oli "Euroopa ja Commonwealth" ning sellele oli saabunud osavõtjaid arvult 36. Suur-Briti esindajate, arvult 9, kõrval olid esindatud veel järgmised maad: Saksamaa (10 osavõtjaga, neist 4 Lääne-Berliinist), Prantsusmaa (3), Hollandi (6), Belgia (5), Hispaania (2) ning ainukesena Ida-Euroopa maist Eesti (1 esindajaga).

Õppetegevuse raamides kuulati ära rida ettekandeid Briti Commonwealthi (Mrs. Sheila MACKAY), Montaanuniooni Kõrge Komisjoni (Mr. CIORDANO, Itaalia), Suur-Briti delegatsiooni Montaan-uniooni juures (Mr. G.F.KEAR), Strassburgi Euroopa-Nõukogu (hr. Uwe KITZINGER, hr. GERNs, Saksa), Saksa Liiduvalitsuse (hr-d HOPF, ROMMERSKIRCHEN, LADES, MUSING) ja Saksa Liidupäeva (hr. GERNs) juhtivailt ametisikuilt ning Euroopa Noorte Föderalistide (BEJ) Rheinimaa osakonna esimehelt hr. K.G.WOHLER'ilt. Referaate seirasid elavad diskussioonid. Vastavalt kursuse juhtmõttele asetati diskussioonides ja referaatides ainekäsitlemise raskuspunkt võimalikult üheltpoolt Suur-Briti ja Commonwealthi, teisalt Suur-Briti (resp. Commonwealthi) ja Euroopa vaheliste suhete analüüsile.

Täiendavaid ettekandeid eri riikide koloniaalpoliitika ja probleemide võrdlemise aspektist esitasid veel Prantsuse, Belgia ja Hispaania esindajad.

Lisaks eelmainitule teostus õppetegevus kolmes kitsamas erikomisjonis, millised esitasid oma tööperioodi lõpul käsitletud ainestiku kohta konspektiivse aruande üldfoorumile seisukohavõtmiseks. Erikomisjonid tegelasid järgmiste küsimustega:

- Töökomisjon A) Lääne-Euroopa sõjaline ja poliitiline organisatsioon.
- Töökomisjon B) Ülemere territooriumid.
- Töökomisjon C) Ühisturu unioonid.
 - a) Raud- ja terascunioon.
 - b) (Kavatsatav) Agrikultuurne unioon.
 - c) Tervishoiu ja transpordi ühisturg.

Eriti ilmekalt kajastus õppenädalal Suur-Briti komplitseeritud seisund Euroopa poliitilise ja majandusliku integratsiooni taustal ning seoses Lääne-Euroopa kaitse probleemidega asjaolu tõttu, et kuulajaskonnal avanes soodus võimalus kuulata ära

Briti kõigi suuremate poliitiliste rühmituste erinevaid seisukohti eri küsimusis. Üheksa Suur-Briti esindaja hulgast kuulusid konservatiivsesse parteisse 4, töölisparteisse 4 ja liberaalsesse erakonda 1 kohalolija.

Eesti esindaja võttis osa erikomisjon A (Lääne-Euroopa sõjaline ja poliitiline organisatsioon) tööst, rõhutades seejuures eriti Lääne-Euroopa sõjalise tugevuse primaarset vajadust, mis alles garanteeriks selle mandriosa julgeoleku ning oleks ühtlasi integratsiooni edasiarendamise seljataguseks ka teistes sektorites.

Programm hõlmas endasse ka ekskursiooni Bonni, kus kursusest osavõtjad viibisid Saksa Liiduvalitsuse siseministeeriumi külalistena ning tutvusid siseministeeriumi tegevuse kõrval ka noorsookasvatuse ja põgenikeküsimumustega.

Eesti Euroopaliikumise seisukohalt tohiksid huvi pakkuda veel järgmised asjaolud. Eestlasest õppenädalast osavõtja osutus esimeseks Marienbergi "Euroopa-Maja" tööprogrammiga liitunud pagulasringkondade esindajaks ning leidis igati südamliku vastuvõtu. Meie välissuhete huvides tuleb pidada küllaltki tähtsaks loodud kontakti säilitamist ja võimaluse korral laiendamist, kuna "Euroopa-Maja" huvi koostöö vastu eksiilringkondadega on elav. Just BEJ ringides ei ole unustatud, et Euroopa ei koosne mitte üksnes praegusest n.ö. Jääk-Euroopast, s.t. Lääne-Euroopast, vaid hõlmab ka Ida-Euroopa. Igal juhul tuleks ära kasutada võimaluste avanemist osavõtuks ka õppekursustest, mis ei puuduta otseselt Ida-Euroopa saatust. Esindajate kohalolemine raudeesriide tagustest maadest ei piirduks ka sellisel puhul üksnes vaikiva sümboolsusega. Fakt, et meie seisundit ja seisukohti väljaspool Saksamaad mujal Lääne-Euroopas veel vägagi puudulikult tuntakse, pakub rikkalikku ja tänuvõetavat tegevusvälja meie olude tutvustamiseks ja selgitamiseks teistest rahvustest kursuslastele. Eriti viljakalt on võimalik rakendada selleks otstarbeks eraviisilisi diskussioone programmi vaheaegadel, aga ka tõstes manitsevat häält ohu suuruse vastu idast ametlike sõnavõttude ulatuses. Nädalajalise kooselamise vältel on võimalus võita Eestile häidki välisõpru. Ilmnes samuti, et on täiesti võimalik isiklikele kogemustele põhjenevalt esineda tõhusa vahendajana eelarvamuste ning mõistmatuse vähendamiseks sakslaste ja Saksamaa endiste vaenlaste või okupatsiooni all kannatada saanud vahel. Just delikaatsemad küsimused vajavad tihti lepitajat. Õppenädala ulatuslikud ettekanded pakuvad aga ka soodsat võimalust meiegi noortele poliitika- ning noorsoo- ja kasvatustegelastele oma silmaringi avardada.

Veel puudub "Euroopa-Maja" raamatukogus igasugune selgitav kirjandus Balti riikide kohta! Veel puuduvad lipulaual teiste lippude peres kolme Balti riigi laualipud!

REIN RIITSAJU

KESK- JA IDA-EUROOPA VABA NOORUSE NÕUKOGU.

Pariisis, 4.-7./6. 1953 toimus Euroopa Liikumise Rahvusvahelise Noortesekretariaadi poolt organiseeritud Euroopa noorte konverents Kesk- ja Ida-Euroopa probleemide arutamiseks. Esindatud olid rahvusvahelised poliitilised noorteorganisatsioonid ja rahvuslikud Euroopaliikumise noorte rahvuskomiteed kokku üle 100 esindajaga, neist valdav enamus pagulasi, väiksem osa lääneeurooplasi. Eesti delegaadid sel konverentsil olid: Al. Terras (liberaal), I. Laaban (E.Vabadusmeelsed Föderalistid) ja allakirjutanu (Euroopa Liikumise Eesti Noorte Rahvuskomitee poolt).

Konverentsi presideeris Talko, M.S.E.U.E.(Poola), peasekretäriks oli Th. Philippovich, J.E.F. (Ungari). Konverentsi kestel esines rida Lääne-Euroopa ja eksiilpoliitikuid ja Euroopa küsimuste eriteadlasi kõnede ja sõnavõttudega. Võiks mainida: François Mitterrand, André Philip, René Courtin (Prantsusmaa), S. Bačkis (Leedu), G.Gafencu (Rumeenia) ja Z.Zaremba (Poola).

Mõttevahetus delegaatide vahel toimus peamiselt komisjonides. Konverentsi piiratud kestus ei võimaldanud süvendatud mõttevahetust pleenumis.

Komisjonides haaras töö nelja peaprobleemi: 1) Vaba Euroopa noorte informeerimine Kesk- ja Ida-Euroopa probleemide üle (majanduslik, sotsiaalne ja poliitiline analüüs). 2) Kesk- ja Ida-Euroopa eksiilnoorte euroopalik kasvatus ja nende panus vaba ja ühendatud Euroopa loomisel. 3) Kesk- ja Ida-Euroopa eksiilnoorte panus oma maade kultuuripärandi talletamisel ja selle rikastamisel uute vaba Euroopa kultuuritaotlustega. 4) Eksiilnoorte permanentse organisatsiooni loomise küsimus.

Kõikide küsimuste kohta töötati välja vastavad resolutsioonid, üldjoontes järgnevalt:

1. Võttes arvesse seda suurt teadmatust, mis valitseb vaba Euroopa noorte keskel Kesk- ja Ida-Euroopa olude üle, soovitab konverents informatsiooni vahendamise küsimuses: a) et objektiivne informatsioon kõigi Kesk- ja Ida-Euroopat käsitlevate probleemide üle tehtaks kättesaadavaks Lääne-Euroopa noorusele. b) Tuleneb luua permanentne keskus, mis vahendaks nimetatud informatsiooni.

2. Eksiilnoorte kasvatus ja poliitilise panuse küsimuses: a) et eksiilnoored saaksid endale kõik need õigused, mis kuuluvad neile kui eurooplastele; b) et nad saaksid kõike seda vaimset ja materiaalist tuge, mis vajalik et neis süveneks Euroopa ühtekuuluvuse tunne.

3. Kultuurkomisjon soovitab vastavasisuliste raadiosaadete korraldamist raudeesriide taha, noori seal informeerides eriti ka Euroopa tänapäeva filosoofiast, kirjandusest, kunstist ja teaduse aktuaalsetest probleemidest. Eksiilnoored peavad säilitama kontakti oma rahvaga. Neil peab olema tõetruu pilt oma kodumaal valitsevast olukorrast.

4. Vastava alakomisjoni poolt ettepanud ja pleenumi poolt vastuvõetud resolutsiooni põhjal loodi uus organisatsioon, Kesk- ja Ida-Euroopa Vaba Nooruse Nõukogu, mis on oma struktuurilt üldjoontes järgmine: 1) Üldkogu, mis astub kokku kord iga kahe aasta järgi. 2) Keskkomitee, kuhu kuulub 36 liiget - 18 liiget rahvuslike noortekomiteede poolt ja 18 liiget rahvusvaheliste organisatsioonide poolt (Sotsialistlik Euroopa Ühendriikide Liikumine, Liberaalsete Noorte Ühion, Euroopa Noored Föderalistid, Ülikoolidevaheline Föderalistlik Liit, kristlikud demokraadid, agraarnoored). 3) Eksekutiivkomitee, kuhu kuulub 11 liiget. 4) Erikomisjonid.

Organisatsiooni peamisteks ülesanneteks on: suunata ühist võitlust Kesk- ja Ida-Euroopa vabastamiseks ja tema liitmiseks Ühendatud Euroopasse. Selleks tuleb a) arendada koostööd Kesk- ja Ida-Euroopa demokraatliku eksilnoorsoo vahel, b) arendada koostööd Lääne-Euroopa noorusega, c) kaasa aidata praegu toimuvale Euroopa ühinemistööle, mis peaks vaba olema igalaadi totalitaarseist mõjudest.

Keskkomitees on praegu Eesti esindajatena Al. Terras ja allakirjutanu. Eksekutiivkomitees ei ole Balti riikidel esindajaid.

Peale organisatsiooni asutamist on asutud täpsema töökava väljatöötamisele ja tema tegevusele materiaalsete eelduste loomisele. On ka kindlaks määratud komisjonid ja nende isiklik koosseis. Kõikides komisjonides on Eesti esindatud. Komisjonid on: 1) kultuurkomisjon (eesti esindajad O.Olesk, lib., E.Pütsep, Üh. Põll.), 2) uurimis- ja dokumentatsioonikomisjon (A.Terras, lib., V.Linnuste, vab.föd.), 3) manifestatsioonide komisjon (I. Ainsaar, föd., ja allakirjutanu), 4) põgenikekomisjon (I.Mikiver, vab.föd., E.Penno, Üh.Põll.) 5) pressikomisjon (E.Kuntsel, lib., I.Laaban, vab.föd.), 6) raadiokomisjon (I.Vaher, vab.föd.).

KÜLLO KANDRE

KONVERENTS LRO PÕHIKIRJA REFORMI ÜLE.

19.-23. märtsini toimus Bonnis Liitunud Rahvaste Rahvusvahelise Üliõpilasliikumise (ISMUN), Noorte Maailmaföderalistide (YWF) ja Euroopa Noorte Föderalistide (JEF) ühine konverents-õppenädal Liitunud Rahvaste Organisatsiooni põhikorra reformi üle. Konverents lähtus äratundmisest, et vetoõiguse jm. puuduste tõttu põhikorras pole LRO oma praegusel kujul võimeline lahendama rahvusvahelisi probleeme.

Konverentsi töö toimus neljas osas (vastavalt ka neli komisjoni): 1) LRO põhikirja muutmise üldised põhimõtted, 2) kollektiivne julgeolek, 3) LRO eriülesannetega organisatsioonid, 4)

Euroopa ühendamise ja LRO. Raskuspunkt langes esimesele osale, kus soovitava arenguliinina fikseeriti: a) demokraatliku õiguse kindlustamine kõigile rahvastele nende enesemääramiseks; b) rahvusvahelise türanniakindla politseivõimu loomine, mis saaks kontrolli relvastuse üle koos garantiiga, et see politsei - ja üldse LRO teenistujad - ei saa rikkuda isikuvabadusi; c) majanduslike ja sotsiaalsete tingimuste parandamine kõigile rahvastele; d) inimolendite väärikuse ja väärtuse suurenev tunnustamine.

Konverents möödus elavate, tihti ägedategi vaidluste tähe all ja väheste küsimustes oldi üksmeelel. Osavõtjate enamus kuulus ISMUN'i, mis kajastus ka hääletustes. Eesti föderalistide poolt võttis osa Vahur Linnuste Strassburgist (komisjon I), kelle seisukoht, et loodav rahvusvaheline politseivõim peab kontrollima ka inimvabaduste teostamist rahvusvahelise õiguskorra raames, jäi tunduvasse vähemusse. Teatavasti on LRO liikmesriikide poolt vastu võetud kõiki põhilisi inimvabadusi ettenägev inimõiguste deklaratsioon, mis ei leia aga rakendamist N. Liidus ja tema poolt okupeeritud aladel. Inimõiguste rikkumise kohta nõukogude võimu poolt Balti riikides on teatavasti Al. Kaelas kirjutanud ulatusliku brošüüri, mis oli konverentsil väärtuslikuks selgitusmaterjalliks.

ÕPPEPÄEVAD "FÖDERALISM, SOTSIALISM JA RIIGIMÕISTE".

Õppepäevad toimusid Ülikoolidevahelise Föderalistliku Liidu (UFI - Union Fédéraliste Interuniversitaire) korraldusel Pariisi lähedal Melun'is 20-24/4 1954. Seine'i kaldal asuvasse idüllilisse puhkekodu-miljöösse oli kogunenud umbes 45 osavõtjat Prantsusmaalt, Saksamaalt, Itaaliast, Hollandist, Belgiast, Luksemburgist, Inglismaalt, Šveitsist ja pagulasesindajatega Poolast ning Eestist. Eesti föderalistide esindajaiks olid ksv. Viktor H. S m o l l i n Pariisist ja allakirjutanu.

Õppepäevade töö toimus ettekannete ja neile järgnevate mõttevahetuste kaudu. Pääprobleemiks oli küsimus kui võrd föderalism ja sotsialism on teineteist kas väljasulgevad või täiendavad poliitilised suunad: kas täielik föderalism on võimalik iseseisva poliitilise vooluna ja milliseid muudatusi ta tingiks meie praeguses demokraatlikus riigivormis.

Ava- ja pääettekannet oli prof. Shillan'ilt (New Europe Group, London), kes käsitledes sotsialismi föderalistlikus ühiskonnaorganisatsioonis defineeris föderalismi viisina harmooniliselt kooskõlastada reaalsust. Ühiskonna põhireaalsus on inimene nagu ta kuulub mitmesuguseisse ühiskondlikesse ühikuisse ja seoseisse, mis määravad ta vahekorrad kaasinimestega. Neis seoseis väljendab inimene oma erinevaid tendentse - ta toimib majandusliku-füü-

silise indiviidina, poliitilise indiviidina-kodanikuna, kultuurilise indiviidina-endaarendajana. Neile inimese psühholoogilistele tendentsidele vastavad ühiskonnas eri alad. Allutada need eri alad tsentraalselt-ühtselt kujundatud eeskirjadele-seadustele tähendab tarvitada allasuruvat vägivalda inimpüüdluste mitmekesiduse üle. Föderalistlik riigistruktuur võtab arvesse inimloomu pluralismi ja loobub ühtse üldkompetentsiga, kõike vaoshoidva tsentralistliku parlamendi ideest. Tunnustades poliitilise, majandusliku ja kultuurilise ala erinevust lähtub ta autonoomselt ja demokraatlikult väljakujundatud omavalitsustest ja eriesindustest neil aladel. Ta loob terviku harmoonilise kooskõlastusena mitmikesinduse alusel, mille juures iga ala saab otsesemalt väljendust leida enda tendentsidele. Ühiskonna mitmekesiste püüdluste harmoonilisest kooskõlastusest võib rääkida kui föderalism on täielik, eriti olulisena haarates ka majanduselu tootjate-omavalitsuste kaudu. Ülesanne on samavõrra ühiskondlikustada indiviid kui individualiseerida ühiskond.

Prof. Goriély (Brüssel, Saarbrücken) kõneles teemil: "Föderalism - kas juriidiline tehnika või ühiskonnavaade?". J u r i i d i l i s e t e h n i k a n a võib föderalism taotella 1) otsema demokraatliku kontrolli teostamist nii väikeste ühikute kaudu kui võimalik (eraldamise, segregatsiooni printsiip) - näide Šveits; 2) riikide ümbergrupeerimist suuremaiks liitühikuiks (koondamise, agregatsiooni printsiip) - näide USA; 3) vähemusrahvustele autonoomia andmist jms. - internne föderalism. Föderalismi kui ühiskonnavaadet esindab t ä i e l i k f ö d e r a l i s m, mille doktriini rajaja oli Proudhon. Keskne punkt täielikus föderalismis on poliitilise föderalismi kõrval viimasest sõltumatuna ülesehitatud majanduslik föderalism taotelles inimeste aktiivset koostööd ja pöördudes ühiskonna atomiseerimise vastu, mis vähendab inimese mittemilleks. Poliitilisel alal täiendaks Euroopaföderalismi maailmaföderalism, kuid kõneleja arvates on võimalik vaid neist esimene, kuna maailmaföderalismi teostamine oleks võimalik vaid sõjaga N. Liidu vastu.

Kolmanda päeva ettekanne oli hr. Bourillon'ilt, kes võrdles Euroopa põhiseaduse kavandi "ad-hoc täiskogu" poolt väljatöötatud algteksti Ministrite Nõukogu poolt tehtud muudatustega.

Neljas ettekanne oli dr. Ringer'ilt (Šveits), kes käsitles etatismi tendentse. Lõpp-päeval toimus sünteesiv vaidlus sisese juhatusega UFI pääsekreter Henk Versteeg'ilt (Holland) raskuspunktiga täielikul föderalismil.

Mõttevahetused olid elavad kõigil puhkudel, kusjuures ka eesti föderalistide esindus esines aktiivselt, esitades seisukohti olulisemates doktriinipunktides (näit. psühholoogilise teooria, mitmikesinduse võimaluste, kapitalismi ja tootjatekooperatsiooni, majandusliku plaanimise, sotsiaaldemokraatia, taktika jm. küsimustes), samuti nagu juhtides koos Poola esindajatega tähelepanu Euroopa sisemiste sotsiaalküsimuste lahendamise pakilisusele, et rahvahulgad hakkaksid õiges proportsioonis mõistma meie tsivilisatsiooni ähvardavat välist ohtu kommunismi näol.

VAHUR LINNUSTE

EESTI FÖDERALISTID JA MÕTEKAAJELASID LÄÄNE-EUROOPAS!

Alates m.a. oktoobrist, mil läks välja meie ettevalmistav ringkiri, on kestnud eeltööd EESTI FÖDERALISTIDE LÄÄNE-EUROOPA Koondise asutamiseks. Meie mõtteosaliste hajutatust laiali üle mitme Lääne-Euroopa maa on teinud kontaktiloomise ja konkreetsete algatusettepanekute formuleerimise küllaltki raskeks ja negatiivseks. Ometi oleme jõudnud nüüd niikaugele - tänu paljude kaasvõitlejate huvile ja aktiivsele kaasabile - et eelolevail nädel läheb käiku koondise tegelik asutamismenetlus.

Teie, kellele käesolevad read on mõeldud, olete juba kindlasti selgusel EESTI FÖDERALISTIDE LÄÄNE-EUROOPA Koondise vajalikkusest. Oleme osapoolne kui poliitilised pagulased ja võitlus meie maa vabause eest on meie esimene siht. See võitlus on poliitiline võitlus: luua sidemeid Läänemaailma saatust kujundavate poliitiliste ringkondadega, edgitada Eesti ja teiste kommunismi poolt orjastatud maa saatust ja anda omapoolne lisand kommunistlike rõhujate tagasitõrjumiseks.

Demokraatlikus läänemaailmas ei tunta poliitikat ühe isiku nimel või mingi "juhi" isiklikul vastutusel. Sama võtta osa Vaba Maailma võitlusest vaid organiseerunuina, tegutsedes defineeritud taotluste ja põhimõtete nimel. Liitumine föderalistliku ringega võitluses vabaduse ja inimliku väärikuse eest annab meile rohkesti võimalusi omaltpoolt konkreetset kaasa aidata ja -inspireerida meie vähem informeeritud sõpru.

EESTI FÖDERALISTIDE LÄÄNE-EUROOPA Koondise põhikirja kavand määratleb koondise eesmärgi alljärgnevalt:

1. Eesti Föderalistide Lääne-Euroopa Koondis taotleb koondumist välispoliitiliseks võitluseks Eesti ja Lääne-Euroopa vabastamiseks kommunistliku diktatuuri alt koostöös kõigi teiste sama eesmärgi taotlevate demokraatlike organisatsioonidega ja vabadusmeelsete föderalistlike ideede väljakujundamiseks, disutseerimiseks, populariseerimiseks ning nende teostamiseks koostöös teiste maa vastuvaid eesmärgi taotlevate organisatsioonidega.
2. Sisepoliitiliselt taotleb Eesti Föderalistide Lääne-Euroopa Koondis vabadusmeelse föderalistliku rakendamist, suuremat enesemääramist individuaalsele ja ühiskondlikule gruppidele ning demokraatliku organiseerimist senisest otsesemal ja täielikumal kujul.
3. Välispoliitiliselt taotleb Eesti Föderalistide Lääne-Euroopa Koondis sisenistes ja kultuurilistes küsimustes iseseisvatele osariigidele, kooskõlastatud majanduslule, ühisele välispoliitikale ja sõjaväele tuuinevate Euroopa Ühendriikide loomist ja kauge perspektiivis üldise rahvusvahelise õiguskorra rajamist, mis kindlustaks vabaduse kõigile maailma rahvastele ja teeks võimatuks nõrgemate riikide allasurumise tugevamate poolt.

Pärast EESTI FÖDERALISTIDE Lääne-Euroopa Koondise asutamist ja organite tegevusseastumist ühineb koondis välispoliitilisel alal EUROOPA FÖDERALISTIDE LIIDU ja tema noortesektsiooni EUROOPA NOORTE FÖDERALISTIDEGA. Noortesektsiooni kuuluvad liikmed kuni 35 a. vanuseni, olles paralleelselt ka üldorganisatsiooni liikmed. Koondise üliõpilasgrupp liitub ÜLIKOOIDEVAHELISE FÖDERALISTLIKU LIIDUGA. Samuti asub koondis tihedasse koostöösse PRANTSUSE FÖDERALISTLIKU LIIKUMISE "FÖDERATSIOONIGA" ja tema Kesk- ja Ida-Euroopa vabastamiseks loodud võitlusorganisatsiooniga PRANTSUSMAA - IDA-EUROOPA. Kõigi nende organisatsioonidega on juba ettevalmistav kontakt loodud: meiekaasatulekut ja aktiivset osavõttu oodatakse.

Eesti sisesektoris tuleks rajamisele tihe side ja koostöö meie eesti föderalistlike sõsarorganisatsioonidega teistes maades: EESTI VABADUSMEELSETE FÖDERALISTIDEGA Rootsis ja EESTI FÖDERALISTLIKU ÜHINGUGA Kanadas. Samuti püüaks koondis kaasa aidata uute sõsarorganisatsioonide loomisele mõttekaaslaste poolt Ameerika Ühendriiges, Austraalias ja võimalust mööda teistes maades. Tihe side ja kooskõlastus on nii välispoliitilise tegevuse kui sisemise ideoloogilise diskussiooni huvides. Koondis hakkab välja andma informatsioonibülletääni "FÖDERALIST" ja asub oma taotlusi selgitama meie pagulasajakirjanduse, eriti ajalehe "Vaba Eesti" kaudu.

Koondis ei alahinda oma liikmetevahelise isikliku kontakti tarvidust ja selle viljastavat mõju tegevusele. Koondis korraldaks oma liikmete ja mõttekaaslaste kokkutulekuid Lääne-Euroopa eri keskustes. Kaks sellist - üks Pariisis, teine Strassburgis - ongi juba ettevalmistamisel ja täpsema informatsiooni nende kohta saadame välja peatselt.

Lugupeetud kaasvõitleja! Juurelisatult leiame EESTI FÖDERALISTIDE Lääne-Euroopa Koondise asutamise hääletusmaterjalid. Meid on võimalik juure tellida alltoodud aadressidel. Hääletus toimub 15/7 - 31/8 1954. Pöördume Teie poole lootuses, et võtate osa hääletamisest ja liitute koondisega ning asute toetama tema püudlust. Oma hääle võite ära saata alljärgnevatel aadressidel:

Fédéralistes Estoniens, B.P.61, Strasbourg, France

Pasteur I. Ainsaar, 25, rue Blanche, Paris 9e, France

Dr. R. Riitsalu, Gundelsheimerstr. 46, c/o Laur, Stuttgart-Zuffenhausen, Deutschland

Dr. H. Matiar, Yorkstr. 5, Bonn/Bad Godesberg, Deutschland

Mr. E. Ein, Crichton House, Mt. Stuart Sq., Cardiff, Gr. Britain

Stud.theol. P. Merits, Singeldwarsstraat 22, Utrecht, Nederland

LIITUGE VABA EESTI VÕITLUSRINDEGA! EESTI NÕUAB KA TEIE AKTIIVSUST. ÜHENDUS TEEB TUGEVAKS!

Eesti Föderalistide Prantsusmaa Grupp
Juhatas.

"FÖDERALIST" - eesti föderalistide informatsioonibülletään. Toimetuse kolleegium: H. Ainsaar, I. Ainsaar, V. Linnuste, P. Merits, R. Riitsalu, V. Porgasaar. Aadr.: Fédéral. Estoniens, B.P. 61, Strasbourg
Esilehe pea: Ants Paas

EESTI FÖDERALISTIDE LÄÄNE-EUROOPA KOONDISE ASUTAMISE ÜMBER.

Koondise organiseerimise ettevalmistamiseks m.a. oktoobrikuus välja-saadetud ringkirjale ja põhikirja kavandile on tulnud vastusena seisukoh-ti ja parandusettepanekuid paljudelt kaasvõitlejatelt. Eriti on mitmed ksvd märkinud vajadust koondise eesmärgi määratlevate põhikirja para-grahvide 1-3 (vt. lisa) põhikirjapärasemaks ümbersõnastamiseks. Ksv. P.Merits esitas selleks konkreetse ettepaneku, millega ühineb ka Eesti Föderalistide Prantsusmaa Grupp. (Uut suuremat täpsust taotlevat sõnas-tusettepanekut lugesite juba eelnenud kirjutusest.) Avaldame siiraimat tänu kõigile, kes omi seisukohti on esitanud, kas kirjalikult või suu-sõnal.

Allpool anname mõttevahetuse korrasruumi ksv-le dr. O.A.Webermannile ja V.Linnustele.

Märkmeid

Eesti Föderalistide Lääne-Euroopa Koondise põhikirja kohta.

Oluline on minu arvates eeldusena, kas on kavetsetud massiorga-nisatsioon või teadlikkude, tegelikult kultuurilist ja poliitilist elu edasiviivate inimeste kogu. Isiklikult kalduksin viimase poole. Nii mõ-negi küsimuse formuleerimine oleneks nimelt sellest sihiasetusest.

Päris formaalselt võttes võib selles kahelda, kas kavand esitatud kujul on põhikiri, s.t. kas selles on kõik, mida üks põhikiri peaks si-saldama - eeldatud niikuinii, et püüda mitte laskuda üksikasjadesse, mis pärast ainult tülikad võiksid olla. §§ 2 ja 3 tuleks kindlasti tei-siti formuleerida. Põhikirjas ei saa olla "teeb kaasa", "viib" jne., vaid "püüdeks resp. eesmärgiks on" vms.: antud põhimõtete poole ju alles püütakse ja see ongi üheks koondumise põhjuseks. Seda ei tea keegi öelda, kas need püüdlused "iseseisvaile osariigile" viivad, püütakse selle poo-le. Ja siis kohe keelelise külje kohta: minu veendumuse järele on vormid nagu "riigile" lihtsalt võimatud: mõttetu ja tarbetu ülepingutamine i-mit-musega, mis peaks lihtsalt minevikku kuuluma. Parema oleks siin niikuinii "riikideni" (s.t. selles lauses). Oma isiklikus keeletarvituses ei saa ju kellelegi piire seada, aga tekstid, mis on määratud üldiseks tarvita-miseks, peavad veidrusest hoiduma.

§ 1 puhul võiks ehk veel küsida, kas lõpuosas eesmärk veidi kitsalt pole nähtud - nimelt ainult vabastamine. See on ju küll eeldus, aga mitte lõppeesmärk - vabastamisega ühenduses on vist küll paratamatult rohkesti ümberorganiseerimist, sest muidu võiks vabastamine ise ka problemaatili-seks muutuda: see, mida päälle vabastamist suudetakse luua, on peaaegu sama oluline kui vabastamine ise, kuna muidu võiksid vabastatud alade vastuolude ja probleemide tõttu tekkida võitlused, mis saavutuse väga problemaatiliseks teevad, ja teiseit poolt on küsitav, kas rahvusriigid niisugusel kujul, nagu need esinesid kahe maailmasõja vahel, oleksid üldse mingi ideaal. Sellele võib muidugi vastata, et üldisem siht, nimelt föderalistlik vorm, on samas paragrahvis eespool nimetatud. Sellest hooli-mata võiks siiski kaaluda, kas ei oleks võimalik otstarbekam sõnastus. Sõna "vabadusmeelne" on ähmane ja pole ilmselt siin üldse mitte tarvilik.

Olen kindel, et enamik inimesi sellele sõnale mingit konkreetset sisu ei mõistaks anda - mina ise kaasa arvatud. Missugused oleksid siis mitte-vabadusmeelsed föderalistlikud ideed, või mille võrra erinevad väljendused "vabadusmeelne föderalism" ja "föderalism"? -Gen.pl. sõnast föderalistlik soovitaksin tarvitada "föderalistlikkude".

Kas on mõtet juhatust nii suureks paisutada, nagu seda kayand (§ 14) ette naeb ("vähemalt seitsme-liikmelisena")? Arvan, et suur juhatusliikmete arv oleks ainult koormaks. Või on see selleks mõeldud, et võimalikult kõik maad oleksid esindatud?

Göttingen, 22.11.1953.

Otto A.Webermann.

P.S. § 2 vastu ei võiks iseenesest midagi olla: sihiks on indiviidi vabaduse säilitamine ja kaitsmine, ja teiselt poolt on koondumine kutsete jne. kaupa üks võimalustest ulatuslikumaks n.ö. üle piiride koondumiseks. Teiselt poolt kerkib siin siiski mõningaid mõtteid üles, millest ei saa lihtsalt mööda minna. Üks niisugustest võimalustest on ju ametiühingud. Kaasaegse poliitilise elu jälgimine teeb aga mõneti skeptiliseks organisatsioonide suhtes, mis ühiskondlikkude gruppide enesemääramise alusel kujunenuna on nii mõnigi kord osutund enam või vähem hädaohtlikuks üldsusele, - mõtlen siin just ametiühingutele. Ja kus oleks piir, s.t. kas ja mil viisil oleks võimalik neid nähteid ära hoida? Mõnevõrra paraneb ehk see paragrahv, kui see n.ö. põhikirjapäraselt ümber redigeerida (v. eespool). Muidugi võiks vastata, et põhikiri ei saa määritleda, mil viisil just kutsealaline koondumine peaks sündima - nähte vastu iseendast ei saa ju nüüdsel ajal midagi olla, küsimus on esijoones selles, kuidas see toimub. Tahtsin aga siiski sellele viidata, liialti et kirjavahetuses asjahuvilistega on üles kerkind "ametiühingute ja kodade" küsimus, millele mõned põhikirjaga tutvujad on mõelnud seda paragrahvi lugedes.

O.A.W.

Vabadusmeelsusest ja "kodadest".

"Vabadusmeelne" on meie keelepruugis uus sõna - selletõttu ka kindlasti mitte küllalt selge meie üldsusele. Kuid teistes keeltes on sama mõiste küllalt käibiv ja kindlapiirdeline: saksa k. "freiheitlich", ingl.k. "libertarian". Ta on selgelt erinev "liberaalsest", oesti vastega "vabameelsest". Kui viimasele sõnale on lisandunud tugev tolerantse idee, seda ka privilegeeritud vabaduste säilitamise suhtes, siis "vabadusmeelne" ("vabaduslik, "libortaarne", saksa k. "freiheitlich") omab vabaduse taotlemise, sotsiaalse vabaduse teostamise varjundit ühondatuna õigluse ideega. Demokraatlikku vastupanuorganisatsiooni Ida-Saksamaal "Freiheitliche Juristen" ei tahaks küll ükski sakslane teisendada "Liberalo Juristen"; samuti ei

saaks me nimetust eesti keelde tõlkida "Vabameelsed juristid", vaid ainus õige tõlge oleks "Vabadusmeelsed (vabadust taotlevad) juristid". Nii tohiks "vabadusmeelsuse" kasutuselevõtt eesti keeles olla õigustatud eritlusena "vabameelsest".

Kas omadussõna "vabadusmeelne" midagi lisab nimisõnale "föderalism" on muidugi hoopis vaieldavam. Allakirjutanu on siiski arvamisel, et "vabadusmeelsus" pole "föderalismiga" kattuv mõiste ja oleks viimast täiendav. "Föderalism" viitab ennekõike organiseerimise vormile, meetodile, "vabadusmeelsus" aga ennekõike vaimsusele, eetilisele sihiseadele. "Vabadusmeelne föderalism" osutab püüdele rakendada föderalismi kusiganes see seisaks vabaduse teenistuses ja edendaks teda; ta sisendab pürgimust föderalismi täielikule rakendamisele. "Föderalismi" üks on aga väga hästi võimalik mõista osalise föderalismina, näit. vaid eririikide poliitilise ühinemise vormina. Just kauge, ühiskonda loova püüdluse esiletoomiseks, oleks omadussõna "vabadusmeelne" säilitamine põhikirja paragrahvides 1 ja 2 õigustatud. Vastu võib kindlasti vaielda meie traditsioonilise keelepruugi seisukohalt, mis seni pole kõnesolevat eritlust teinud, kuid sisuliselt tohiks omadussõna lisandamine teha mõtet selgumaks - nagu teistes keeltes.

Puudutades ametiühingute ja kutsealase koondumise, "kodade" küsimust, tõstab ksv.dr. O.A. Webermann üles ühe kõige olulisema punkti sooses föderalistliku ideestikuga. Allakirjutanu jagab ksv. dr. O.A. Webermanni arvamust, et praegusel kujul on kutseühingud nii mõnigi kord mõjutanud üldsust väljaspool oma kompetentsi ja nii osutunud hädahohtlikuks demokraatia funktsioneerimisele. Kuid kas pole viga selles, et kutseühinguid pole küllalt kompetentsi omal alal otseselt ja et ollakse sunnitud mõjutama kaudseid vahendeid pidi oma seisukohtade läbisurumiseks: eeskätt just riigivõimu abil? Samal nähtusel on ju ka teine külg: mitte vähem taotletakse ka tööandjate-kapitaliomanike poolt omis huves survet riigivõimule, mis ei pruugi sugugi kooskõlas olla kodanike demokraatlikult esindatud huvidega. Viga näikse ennekõike olevat tsentralistlikus riigivormis, mis tingib majandusala mõjustamise läbi poliitilise võitluse, üldriiklike organite kaudu. Föderalistlik riigivorm, mis rajaks otsesema majandusliku demokraatia poliitilise kõrvale, tohiks võimaldada eri instantside kompetentsi täpsemat piiritlemist omale alale ja nõrgendada kutsevõimu ohtu poliitika üle, tehnokraatia ähvardust demokraatialle.

Küsimus vajab kindlasti hoopis süvenevamat mõttevahetust kui käesolevad read seda suudavad pakkuada.

Strassburgis, märts 1954.

Vahur Linnuste.

EESTI FÖDERALISTIDE PRANTSUSMAA GRUPP

asutati Pariisis mais 1953 ja tegutseb alates detsembrist 1953 korralise juhatusena koosseisus: esimees - I. Ainsaar, abiesimees V. Porgasaar, sekretär - V. Linnuste, laekur - H. Ainsaar, ametita liige - Kärt Illopmägi, juhatusliikme kand. Maire Männik; revisor Jenny Bagh. Lähemaid informatsioone grupi kohta saab aadressidel: Pasteur I. Ainsaar, 25, rue Blanche, Paris 9e või Fédéralistes Estoniens, B.P. 61, Strasbourg.